

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЗИЧЛИВИХ СТОСУНКІВ МІЖ ДОРΟΣЛИМИ І ДІТЬМИ У ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Гуманізація освіти пов'язана зі змінами уявлень про сутність педагогічного впливу й роль педагога в навчальній взаємодії. Припускає цілеспрямоване створення умов для розвитку таких якостей особистості, як терпимість до інакомислення, вміння зрозуміти іншого, усвідомлення норм власного поведіння, цілісність, інтегрованість, прийняття себе й інших, відповідальність. Усі ці якості характерні для толерантної, доброзичливої особистості. Сьогодні все більше науковців, педагогів та інших учасників освітнього процесу надають значення дослідженню цих якостей і створенню умов їх виховання.

Але цими дослідженнями не достатньо охоплені дошкільні установи. Хоч саме цей вік є визначальним у формуванні особистості. Як зазначали ряд педагогів минулого (Я. Коменський, М. Монтессорі, Й. Песталоцці, С. Русова, Ж.-Ж. Руссо) на цьому етапі важливим є прищеплення дитині поняття про право на свободу і самостійність з метою накопичення досвіду соціальної поведінки; вплив на емоційно-вольову сферу; забезпечення єдності чуттєвого і раціонального у формуванні поведінкових звичок. Крім того, «у цьому віковому періоді найбільш інтенсивно проявляється психологічний механізм емпатії, за якого ті чи інші емоційні переживання однієї дитини викликають відповідні емоційні прояви у іншої. На основі співчуття іншій дитині може здійснюватися щодо неї морально значущий вчинок» [1, с. 19].

Частково ця проблема піднімалась у дослідженнях сучасних зарубіжних та вітчизняних учених І. Бех, А. Гончаренко, В. Киричок, О. Овсяннікова, О. Пометун, Н. Скрипник, О. Сухомлинська, Ю.Тодорцева, Н. Хіміч.

Метою нашого дослідження є розглянути навчально-виховний процесу дошкільному закладі як можливу модель формування і виховання доброзичливої, толерантної особистості. Визначити завдання, які необхідно вирішити вихователю для створення доброзичливого середовища в дошкільному закладі та засоби, за допомогою яких можна реалізувати ці завдання.

Формування толерантних якостей і характерних особливостей поведінки вихованців може бути реалізована лише за умови перетворення на всіх етапах організації навчально-виховного процесу, що допоможе сформувати у кожного учасника процесу від найбільш загальних понять уявлень про толерантність до конкретних толерантних якостей [3, с. 184].

В організації освітнього процесу провідна роль належить педагогічному керуванню, тобто в нашому випадку – *вихователю*. Адже для дитини дошкільного віку найбільш авторитетною фігурою залишається дорослий, на оцінку якого дитина орієнтується у власних діях і вчинках, а вже надалі розширюються взаємини з однолітками, значення яких постійно зростає.

Тому необхідно відзначити важливість формування професійної готовності педагога до створення доброзичливого середовища. Для успішного створення такого середовища нами було обрано завдання, запропоновані дослідником Н. Скрипник, які необхідно вирішити педагогу:

1) сформувані уявлення про «толерантність» як основи нової соціальної ідеології і одного із напрямів гуманістичного виховання, що включає такі поняття, як особистість, сім'я, громадянськість (активна життєва позиція), суспільство;

2) дотримуватися принципів толерантності у стосунках з навколишніми;

3) проаналізувати з точки зору гуманності стан стосунків «вихователь – дитина», «дитина – дитина», «дитина – батьки», вплив навчально-виховного процесу на ці стосунки;

4) розробити і запровадити методичні рекомендації щодо змін у технологіях навчання та виховання в закладі, які б відповідали принципам педагогіки толерантності;

5) формувати уявлення дитини про себе як унікальну, неповторну особистість;

6) розширювати уявлення дитини про інших людей на основі співставлення себе з ними, визначення схожості та відмінності;

7) створювати умови для профілактики і попередження конфліктів, агресивності, екстремізму серед усіх учасників освітнього процесу;

8) виховувати активну життєву позицію у своїх вихованців на основі: усвідомлення ними своїх потреб і можливостей (фізичних, духовних), переваг і недоліків, прав і обов'язків; розуміння правил і норм людського співіснування, прислухатися до думки інших; мирно, без конфліктів вирішувати різні проблеми [3, с. 185].

Враховуючи характерні особливості розвитку дітей дошкільного віку та їх емоційне сприйняття нами виділено специфічні засоби впливу на особистість для забезпечення доброзичливих стосунків між дорослими і дітьми. Це – *гра* (як основний вид діяльності дитини цього віку), *бесіда* (обговорення), *взаємодія* (співробітництво), *дитячі свята*, *різні психологічні тренінги* (арт-терапія, психогімнастика, елементи психодрами).

Отже, нами були означені необхідні умови формування

доброзичливих стосунків у дошкільному закладі та виділено специфічні засоби реалізації поставлених завдань, які здійснюються в процесі спільної предметно-практичної діяльності та пов'язаного з нею спілкування дітей і дорослих.

Надалі передбачається розробити методи і прийоми формування доброзичливих стосунків у дітей старшого дошкільного віку як однієї з умов гуманізації навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Формування у дитини почуття цінності іншої людини // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 2. – С. 19.
2. Декларація принципів толерантності // Педагогіка толерантності. – 1999, № 3/4. – 175–180 с.
3. Скрипник Н. І. Організація навчально-виховного процесу в дошкільному закладі в світлі гуманізації освіти / Н. І. Скрипник // Науковий вісник МДУ ім. В. О. Сухомлинського : зб. наукових праць. Спецвипуск «Педагогічні науки» : в 2 т. – Т. 1. Психолого-педагогічне забезпечення перед дошкільної освіти / за заг. ред. В. Д. Будака, О. М. Пехоти. – Миколаїв : МДУ, 2008. – С. 183–188.